

KICHIK MAKTAB YOSHIDAGI O‘QUVCHILARNI O‘QUV JARAYONIDA MEHNATSEVARLIKNI TARBIYALASH

Nazirov Azimjon

Turan International University universiteti

Gumanitar fanlar va pedagogika kafedrası katta o‘qituvchisi

PhD

Annotatsiya

Tarbiyaning maqsadi ijtimoiy jamiyat taraqqiyoti, rivojlanishi, yo‘nalishi, ijtimoiy munosabatlar mazmunidan kelib chiqib belgilanadi. Bugungi kunda O‘zbekiston Respublikasida tashkil etilayotgan tarbiyaning asosiy maqsadi barkamol shaxsni tarbiyalab voyaga yetkazishdan iboratdir. Chunki, kadrlar tayyorlash milliy modelimizning bosh muddaosi barkamol shaxs va intellektual salohiyatli mutaxassis tayyorlashdan iborat bo‘lib, O‘zbekistonning xalqaro andozalardagi zamonaviy taraqqiyotini ta‘minlay oladigan, mustaqil fikr yuritadigan, tafakkurli, malakali, bilimli mutaxassis, ayni paytda insonning ichki sifatleri barq urib kamolotga yetgan kadrlarni tayyorlashni ko‘zlaydi. Mazkur maqsadni amalga oshiruvchi asosiy omillardan biri tarbiya jarayonidir. Tarbiyaning maqsadi natijasi barkamol avlodni shakllantirishdir. Bu jarayon ikki tomonlama bo‘lib, uyushtirish va rahbarlikni, shuningdek, o‘quvchi shaxsning o‘zi tomonidan faollik ko‘rsatishni taqozo etadi. Bu jarayonda pedagog yetakchi vazifani bajaradi. Chunki ijtimoiy tarbiyaning umumiy maqsadleri, mohiyatini tushunadi, maqsad yo‘lida amalga oshirilayotgan vazifalar tizimidan yaxshi xabardor, tarbiya shakllari, metodlar va vositalarni asosli, ilmiy tarzda tanlab oladi va tarbiyaga tadbiq etadi. Biz ushbu maqolamizda boshlang‘ich ta‘lim sinf o‘quvchilarini o‘quv jarayonida mehnatsevarliklarini rivojlantirishga qaratilgan.

Kalit so‘zlar: Bola, maktab, mehnat, pozitsiya, pedagog, o‘qish, ko‘nikma, qobiliyat.

Annotation

The purpose of education is determined based on the development, development, direction, content of social relations. The main goal of education organized in the

Republic of Uzbekistan today is to bring up a well-rounded person. Because the main goal of our national model of personnel training is to train a well-rounded person and specialist with intellectual potential, to train independent thinking, thoughtful, competent, educated specialists who can ensure the modern development of Uzbekistan in international standards, and at the same time, the internal qualities of a person have matured. looks forward to. One of the main factors that realizes this goal is the educational process. The goal of education is the formation of a well-rounded generation. This process is two-way, requiring organization and leadership, as well as the activism of the learner himself. In this process, the pedagogue plays a leading role. Because he understands the general goals and essence of social education, is well aware of the system of tasks carried out on the way to the goal, chooses education forms, methods and tools in a reasonable, scientific way and applies them to education. In this article, we aim to develop the hard work of elementary school students in the educational process.

Key words: Child, school, labor, position, pedagogue, study, skill, ability.

Kichik maktab yoshi (6-7 yoshdan 9-10 yoshgacha) bolaning hayotidagi muhim tashqi holat - maktabga kirish bilan belgilanadi. Maktabga kirgan bola avtomatik ravishda insoniy munosabatlarni tizimida mutlaqo yangi o'rin egallaydi: uning ta'lim faoliyati bilan bog'liq doimiy vazifalari bor. Kichik maktab yoshi bolaga inson faoliyatining yangi sohasida - o'rganishda yangi yutuqlarni va'da qiladi. Boshlang'ich maktabda bola yozish, jismoniy tarbiya, chizmachilik, qo'l mehnati va boshqa turdagi ta'lim faoliyatiga xizmat qilishi kerak bo'lgan maxsus psixofizik va aqliy faoliyatni o'rganadi. Boshlang'ich maktab yoshi bolalikning cho'qqisi deb ataladi. Maktabda u ma'lum bir ijtimoiy maqomga ega bo'ladi. Bolaning butun turmush tarzi o'zgaradi. Ushbu yoshga kirgan bola maktab o'quvchisining ichki pozitsiyasini va ta'lim motivatsiyasini oladi. Ta'lim faoliyati uning uchun etakchi faoliyatga aylanadi. Maktab faoliyati kattalar uchun bolani shaxs sifatida baholash uchun muhim mezonidir.

Boshlang'ich maktab yoshi o'z-o'zidan qimmatli davrdir. Bu vaqtda bola o'zi va boshqalar o'rtasidagi munosabatlardan xabardor bo'ladi, ijtimoiy hodisalarga, xatti-

harakatlarning motivlariga, axloqiy baholarga qiziqish va tushunishni boshlaydi. Boshlang'ich maktab yoshida uning ijodiy faoliyatida tabiiy yuksalish kuzatiladi.

Maktab o'z mohiyatiga ko'ra umumta'lim, mehnat maktabi bo'lishi kerak. Bolalar mehnatining tarbiyaviy samaradorligining yetakchi sharti uning mazmuni, shaxsiy va ijtimoiy foydali ahamiyati, zamonaviy texnik va texnologik jihozlari, tashkiliylik, yuqori mahsuldorligidir.

Muhim pedagogik qonun bolalarga mehnat maqsadlarining ahamiyatini, unda ishtirok etishini va muvaffaqiyatga erishishning jamoaviy sa'y-harakatlarga bog'liqligini anglash imkoniyatini berishdir. Muvaffaqiyatga erishish uchun motivatsiya va uning ta'siri ostida boshlang'ich maktab yoshida bolaning yana ikkita shaxsiy fazilatlarini yaxshilanadi: mehnatsevarlik va mustaqillik.

Mehnatsevarlik maktabda o'qishning dastlabki davrida o'qish va mehnatda rivojlanadi va mustahkamlanadi. Ta'lim faoliyati ular uchun engib o'tish kerak bo'lgan katta qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Bu yangi yashash sharoitlariga moslashish; o'qish, hisoblash va yozishni o'rganish bilan bog'liq muammolar; maktabda va uyda bola uchun paydo bo'ladigan yangi tashvishlar. U qiyin va qilingan sa'y-harakatlar bilan belgilanadigan yutuqlarga qaratilishi kerak. Bolaning muvaffaqiyatlariga ishonchi ham muhim bo'ladi. O'qituvchi uni doimo qo'llab-quvvatlashi kerak.

Mashaqqatli mehnat ham bola mehnatdan xursand bo'lganda paydo bo'ladi. Ushbu turdagi faoliyatda muvaffaqiyatni kuchaytiradigan rag'batlar kichik maktab o'quvchilarida ijobiy his-tuyg'ularni uyg'otadigan bo'lishi kerak. Uyushgan mehnat faoliyati mehnat qobiliyati, malakasi va odatlarini shakllantiradi. Uning natijasi mehnatga munosabat kabi o'ziga xos tarbiya mexanizmidir. Ish natijalari uchun javobgarlik, mehnat intizomi, mahsulotga estetik baho berish, aniqlik, qat'iyatlilik, iroda kabi muhim munosabatlardir. Bolaning o'ziga va ishdagi ishiga munosabati uning xarakterining xususiyatlari va xususiyatlariga asoslanadi.

Mehnat ta'limi mazmuni bolalar mehnat faoliyatining asosiy turlaridan iborat. Birinchi o'rinda tarbiyaviy ishlar turibdi. Ko'pgina o'quvchilar uchun aqliy mehnat jismoniy mehnatdan ko'ra qiyinroq ko'rinadi. Ammo bolalar uchun intellektual ko'nikma va qobiliyatlarni egallash zamonaviy ishlab chiqarishda ishlashga

tayyorlashning eng muhim vositasidir. Maktabda maxsus mehnat ta'limi ham yo'lga qo'yilgan. Boshlang'ich maktabda, mehnat darslarida o'quvchilar qog'oz, karton va boshqa tabiiy materiallar bilan ishlashda asosiy ko'nikmalarga ega bo'ladilar. Bolalar ko'rgazmali qurollarni tuzatadilar va foydali narsalarni yaratadilar. Bu amalga oshirilishi mumkin bo'lgan ijtimoiy foydali mehnat mehnatsevarlik, mehnat qobiliyati va ishtiyoqining asoslarini yaratadi. Maktab o'quvchilari uchun o'yinchoqlar yasash, kutubxonadagi kitoblarni yelimplash, qushlarga oziqlantiruvchilar yasash ham ijtimoiy ahamiyatga ega. Bunday mashg'ulotlarda bolalar yaxshi ishlarni qilishni o'rganadilar, ularda shaxsiy manfaatni jamoat manfaatlari bilan uyg'unlashtirish zarurligi haqida tushunchalar shakllanadi. Uy mehnati bolaga odamlarga zarur bo'lgan barcha turdagi mehnat jamiyatda hurmatli va hurmatli ekanligini tushunishga yordam beradi. O'quvchilarning maktabdagi bunday faoliyatiga binolarni tozalash, maktab atrofida navbatchilik qilish, o'z orqasidan va maktabga tutash hududda axlat yig'ish kiradi.

Mashaqqatli mehnat mehnat ta'limi, o'qitish va kasbiy yo'l-yo'riqning natijasi bo'lib, kuchli ehtiyoj-motivatsion soha, mehnatning (bilim va e'tiqod) buyuk o'zgartiruvchi va tarbiyaviy kuchini chuqur anglash, qobiliyat bilan tavsiflangan shaxsiy sifat sifatida ishlaydi va har qanday zarur ishni vijdonan bajarish va ish jarayonida duch keladigan to'siqlarni engib o'tishda ixtiyoriy sa'y-harakatlarni ko'rsatish istagini anglatadi.

Mehnat tarbiyasining tarkibiy qismlari

- Ishga psixofiziologik tayyorgarlik
- Ijtimoiy-psixologik tayyorgarlik
- Ishga ma'naviy tayyorgarlik (axloqiy - psixologik)
- Ixtiyoriy trening
- Ishga estetik tayyorgarlik
- Ishga ijodiy munosabat
- Ishga amaliy tayyorgarlik
- O'quvchilarning mehnat o'z-o'zini tarbiyalash

Mehnat tarbiyasi jarayonida quyidagi pedagogik vazifalar hal etiladi:

- O‘quvchilarda vatanparvarlikni shakllantirish, zamonaviy jamiyatda mehnatning ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy ahamiyati;
- O‘quvchilarda mehnat har bir obro‘li fuqaroning mavjudligi, jamoat va shaxsiy farovonlik asosi ekanligi haqidagi "ong"ni shakllantirish;
- Jamiyat manfaati uchun mehnat qilish, yangi jamiyat qurishda faol ishtirok etish zarurligini tarbiyalash;
- O‘quvchining moyilligi va qobiliyatiga mos ravishda ma‘lum bir kasbga kelajakdagi qiziqishni hisobga olgan holda mustahkam bilim, ko‘nikma va ko‘nikmalarni shakllantirish;
 - O‘z-o‘zini tarbiyalashni rivojlantirish;
 - Mehnat madaniyati ko‘nikmalarini shakllantirish - aniqlik, aniqlik, ishni samarali va o‘z vaqtida bajarish qobiliyati;
 - Samarali hamkorlikni, jamoada ishlash qobiliyatini, o‘quvchilar o‘rtasida o‘zaro yordam, mehnatsevarlik va topshirilgan ish uchun mas‘uliyat hissini tarbiyalash;
 - O‘z-o‘zini baholash, o‘zini o‘zi nazorat qilish va kamchiliklar ustida ishlash qobiliyatini rivojlantirish;
 - Mehnatkashlarga hurmatni tarbiyalash.

Ish o‘zining yaxshi natijalari va boshqalarga beradigan foydasi bilan o‘quvchini xursand qilishi kerak. Boshlang‘ich sinf o‘quvchisining uy vazifalari faoliyati maktabda olgan bilim va ko‘nikmalarini aks ettirishi va qo‘llashi muhim ahamiyatga ega. Bu uy vazifasini yanada jozibador qiladi va amaliyotda olingan nazariy bilimlarni mustahkamlashga, bolalarda mehnatsevarlikni singdirishga yordam beradi. Mehnatsevarlikni tarbiyalash yuqorida sanab o‘tilgan usul va vositalar bilan tugamaydi. Bu ish o‘qituvchi rahbarligida ota-onalar bilan hamkorlikda davom ettiriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh. Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. – Toshkent: “O‘zbekiston” NMIU, 2017. – 592 b.
2. Karimov I.A. Yuksak manaviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008. – 160 b.
3. Hasanboyev J. va boshq. Pedagogika: Oliy o‘quv yurtlari uchun darslik. – Toshkent: Fan, 2009. - 480 b.
4. O‘zbekiston Milliy ensiklopediyasi. 8-jild, 260 bet.
5. Quronov M. Otalar kitobi.1
6. Hasanboyev J. va boshq. Pedagogika. Toshkent: Fan, 2006, 300 bet

